

Платформа «Гендерний баланс у науковій сфері та академічному середовищі»

Мачуська І. Б.,

д.ю.н., професор кафедри приватного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА ЄС

Демократичні суспільства повинні надавати чоловікам і жінкам можливість однаковою мірою брати участь у всіх сферах життя. Останні п'ятдесят років діяльність міжнародної спільноти спрямована на привернення уваги до питання гендерної рівності. На рівні ООН було прийняти ряд нормативних актів, що направлені на формування рівних прав жінок і чоловіків у політичному житті, а саме: Конвенція про політичні права жінок (1952), Декларація про ліквідацію дискримінації щодо жінок (1967), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979), Пекінська декларація (1995).

Вперше ідея рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків була зафіксована у Римських договорах (1957), зокрема, у ст. 119 «чоловіки і жінки повинні отримувати рівну оплату праці за рівноцінну роботу», «рівна оплата праці без дискримінації на основі статі» [1].

Деталізовані рівні між чоловіками і жінками права містяться, також у таких нормативних актах, а саме: у ст. 2 Маастрихтському договорі (1992) [2], ст. 118 Амстердамському договорі (1997) [3], ст. 21 Хартії основних прав ЄС (2000) [4], ст. 1 Лісабонської угоди (2007) [5]. Також, у Консолідованих версіях Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування ЄС (2010) зазначено, що: «Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, поваги до прав людини та рівності жінок і чоловіків» [6].

Доцільно зазначити, що у політиці забезпечення гендерної рівності Європейська Комісія застосовує так званий подвійний підхід (dual approach), а також втілення

політики «гендерної пріоритетизації» (gender mainstreaming) та ініціювання спеціальних заходів (specific measures).

Спеціальні заходи у гендерній політиці на рівні ЄС зазначені у Рамковій стратегії Європейської спільноти гендерної рівності (2001-2005 рр.), де встановлюється положення щодо «рівної участі та представництва жінок у суспільстві» [7].

Одним із важливих напрямів у формуванні гендерних відносин у ЄС став індекс гендерної рівності (Gender Equality Index) – інтегральний показник, який відображає нерівність у можливостях досягнень між чоловіками і жінками, що був представлений Секретаріатом Всесвітнього економічного форуму в Женеві в 2010 р. [8].

У ЄС питання гендерної рівності трансформувалося з проблеми залучення жінок до ринку праці та розподілу праці до гендерного паритету при прийнятті рішень [9]. Країни ЄС суттєво відрізняються рівнем залучення жінок до великої політики, що свідчить найвищий показник індексу гендерної рівності у Швеції, що дорівнює 92 – максимальне значення серед усіх країн ЄС. Доцільно зауважити, що протягом десятиліть у Швеції на державному рівні розробляються механізми забезпечення гендерної рівності задля покращення нерівного розподілу прав і можливостей для чоловіків та жінок [10].

Також, одним із міжнародних механізмів залучення жінок до політики вважаються компенсаційні дії або позитивні заходи (affirmative actions) – спрямовані проти дискримінації за ознакою статі.

На сьогоднішній день гендерні квоти є доволі поширеними позитивними діями на політичній арені майже усіх країн ЄС [11]. Починаючи із 2003 року Європейська Комісія проводить моніторинг кількості жінок і чоловіків на ключових посадах задля висвітлення ситуації, аналізу динаміки тощо. Крім того, одним із напрямів підвищення ролі жінок у суспільстві є освіта, яку можна вважати однією з передумов громадянської активності, прикладом якої по праву вважається – Жіноча народна

школа у Гетеборзі, що є прикладом так званої низової ініціативи стосовно освіти і жіночого руху [10].

Враховуючи вище наведене, доцільно зробити наступні висновки. Одним із пріоритетних напрямів ЄС є удосконалення гендерної політики, що засновано на гендерній пріоритетизації (включення гендерних питань до соціально-економічних і політичних сфер), як на рівні держави так і на рівні низових ініціатив із залученням громадянського суспільства.

Європейським інститутом із гендерної рівності розроблено індекс гендерної рівності задля вимірювання стану гендерних відносин у різних сферах суспільного життя. Європейське жіночі лобі у Брюсселі, Жіноча народна школа у Швеції, європейські регіональні та партійні об'єднання жінок є одними із успішних прикладів залучення жінок до рівня прийняття рішень.

З орієнтацією на європейську модель та з урахуванням власної специфіки формується курс гендерної політики в українському соціумі. Нормативною основою розбудови нової концепції дій став Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» (2005 р.), у рамках якого було визначено основні напрями гендерної політики в українському суспільстві.

Список використаних джерел

1. Treaty of Rome, 25 March 1957. URL: <http://www.eurotreaties.com/rometreaty.pdf>
2. Договор о Европейском Союзе (Маастрихт, 7 февраля 1992 года). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
3. Treaty of Amsterdam, signed in Amsterdam on 2 October 1997. URL: <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>
4. Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C 364/01). Official Journal of the European Communities. 18.12.2000. 22 p. URL: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

5. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=EN>.

6. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: www.minjust.gov.ua/file/23491

7. Community framework strategy on gender equality (2001-2005). URL: http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10932_en.htm

8. Gender Equality Index. URL: <http://eige.europa.eu/content/activities/gender-equality-index>

9. Lombardo E., Meier P. European Union Gender Policy since Beijing: Shifting Concepts and Agendas. Multiple Meanings of Gender Equality A Critical Frame Analysis of Gender Policies in Europe / ed. by M. Verloo. Budapest: CEU Press, 2007. p. 62-66.

10. Марценюк Т. Політичне представництво жінок та гендерні квоти: шведський досвід. Соціальні виміри суспільства. Випуск 10. К.: Інститут соціології НАН України, 2007. С. 153–161.

11. Quota Project, Global Database of Quotas for Women, Inter-Parliamentary Union. URL: <http://www.quotaproject.org/aboutQuotas.cfm>

*Sviderska D.,
is a 2nd year student of higher education,
specialty 293 «International Law», group JM-201,
Vadym Hetman Kyiv National Economic University*

PROMOTING GENDER BALANCE IN SCIENCE AND ACADEMIA: CHALLENGES, POLICIES, AND PRACTICE

Despite notable progress in recent decades, gender imbalance remains a persistent and complex issue within the realms of science and academia. Women continue to be underrepresented in leadership roles, high-level research positions, and STEM-related